

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Угрин Леся Ярославівна

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

«Методика викладання політології у вищій школі»

для студентів третього року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки
Протокол № _1_ від _31_ серпня_____ 2022__ року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № 272/7 від 21.09. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	6
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни	7
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	9
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	14
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	22
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	23
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам.....	24
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку).....	25

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u>	Нормативна
	Спеціальність <u>052 «Політологія»</u>	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 90		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студентів – 3.625	Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський)	<i>Лекції</i>
		16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		16 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		58 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: залік</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Методика викладання політології у вищій школі» – це нормативна навчальна дисципліна, яка вивчається студентами-магістрами другого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 90 години і вивчається у другому семестрі магістратури. Дисципліна є складовою частиною вивчення й засвоєння освітньо-професійної програми «Політологія». У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 16 год.; семінарські заняття – 16 год., самостійні завдання – 58 год.

Нормативна навчальна дисципліна «Методика викладання політології у вищій школі» спрямована на розкриття особливостей викладання і навчання політології у вищій школі України. Змістом курсу є основні форми організації навчання у вищій школі (лекції, семінарські заняття, самостійна та індивідуальна роботи, оцінювання), загальні дидактичні принципи викладання політології і сучасні методики проведення лекцій і семінарських занять з курсу «Політологія». Аналізуються чинники вибору форм і методів викладання та особливості оцінювання знань студентів у процесі вивчення політології. Розгляд основних організаційних форм навчання та технологій їхнього проведення відбувається з врахуванням різноманітних інноваційних та інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, метод проектів, ситуаційний аналіз, ділові та імітаційні ігри і под.), їхньої інтеграції в лекційні та семінарські заняття. Визначені принципи кооперативного та колаборативного навчання, які акцентують на важливості комунікативних аспектів освітнього процесу, необхідності нових ролей викладача, зокрема організатора освітнього простору, пізнавальної та дослідницької діяльності студентів, партнера по навчанню. Належну увагу приділено особливостям організації дистанційного навчання, його можливостей та обмежень. Загалом навчальна дисципліна «Методика викладання політології у вищій школі» орієнтована на переосмислення студентами орієнтирів та цілей навчання, серед яких не лише засвоєння сукупності фахових знань і вмінь, але й навичок ефективної соціальної комунікації, роботи з інформацією, формування критичного мислення, що дозволить продовжувати самоосвіту на протязі всього життя чи принаймні професійної діяльності.

Метою вивчення нормативної дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» є сформувати у студентів фахові знання про особливості організації навчального процесу та викладання політології у вишах, основні принципи, форми і методи викладання та навчання, сформувати, навички планування, організації і проведення занять. У процесі реалізації поставленої мети студенти повинні оволодіти категоріальним, термінологічним і понятійним апаратом дисципліни методики викладання політології, методологічною основою та практичними навиками підготовки та проведення усіх форм занять у вищій школі.

Завдання курсу:

- з'ясувати особливості організації освітнього процесу у вищій школі України, цілі, функції та засоби викладання політології;
- ознайомлення студентів з основними формами, методами та технологіями викладання та навчання у вищій школі;
- сформування у студентів знання про критерії вибору форм і методів навчання;
- визначити функції та моделі комунікації у викладанні та навчанні;
- з'ясувати ролі викладача у навчальному процесі;
- визначити умови, принципи та процедури реалізації технологій кооперативного та колаборативного навчання;
- з'ясувати переваги і недоліки застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі;

- сформувати у магістрантів практичні навички поєднання традиційних та інноваційних методів навчання, розуміння їх переваг та обмежень у застосуванні;
- визначити особливості організації дистанційного навчання у вищій школі України, охарактеризувати основні платформи дистанційного навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» студент буде:

знати:

1. методологічні засади та принципи викладання політології у вищій школі та чинники їх формування;
2. особливості організації навчання і викладання політології у вищій школі;
3. організаційно-правове забезпечення вищої освіти в Україні
4. процес і засоби формування політологічних знань у вищій школі;
5. методики проведення лекцій, семінарських занять, організації самостійної роботи у вищій школі;
6. форми і методи контролю знань студентів;
7. чинники застосування методів і методик навчання і викладання у вищій школі;
8. особливості застосування інтерактивних методів у викладання політології у вищій школі.

вміти:

1. аналізувати та узагальнювати досвід і моделі навчання і викладання політології у вищій школі;
  2. визначати тенденції освітнього процесу у вищій школі в контексті процесів глобалізації та цифровізації;
  3. розробляти тексти окремих лекцій;
  4. готувати та проводити семінарські заняття у вищій школі;
  5. використовувати інформаційні технології та інтерактивні методи навчання у викладанні суспільно-політичних дисциплін;
  6. кваліфіковано готувати й проводити лекційні та семінарські навчальні заняття з курсу політології;
- здійснювати перевірку та оцінювання знань та вмінь студентів.

Крім того, в результаті успішного проходження навчальної дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» студент набуде такі:

Загальні компетентності:

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
  - здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
  - вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми;
  - здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації;
  - володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів.
- володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти;
- критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів;
- здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» :

- здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності;
- критично розуміти та проектувати експерименти в маркетингу і менеджменті політичних кампаній, у тому числі усвідомлюючи еволюцію, сутність, теоретичні засади, принципи, різновиди і функції політичного маркетингу та менеджменту, специфіку і складові функціонування політичного ринку й інформаційно-аналітичної діяльності, алгоритми діагностики інформаційних подій і процесів, форми, засоби та процедури електронного урядування, прийоми і техніки цифрової держави і загалом ефективного маркетингу й менеджменту у політиці.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. <i>Предмет методики викладання політології у вищій школі.</i>	11	2	2	-	-	7
Тема 2. <i>Методологія та методи викладання і навчання політології у вищій школі.</i>	11	2	2	-	-	7
Тема 3. <i>Навчання як комунікація. Комунікативні технології в освітньому процесі.</i>	11	2	2	-	-	7
Тема 4. <i>Лекція – основна форма навчання у вищій школі.</i>	11	2	2	-	-	7
Тема 5. <i>Методика проведення семінарських занять з політології.</i>	11	2	2	-	-	7
Тема 6. <i>Самостійна робота у процесі викладання політологічних дисциплін. Форми і методи контролю знань студентів.</i>	11	2	2	-	-	7
Тема 7. <i>Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування.</i>	12	2	2	-	-	8
Тема 8. <i>Організація дистанційного навчання у вищій школі. Особливості викладання політології.</i>	12	2	2	-	-	8
Разом – Змістовний модуль 1	90	16	16	-	-	58

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література:

1. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. К. 1997.
2. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
3. Гніденко М.П., Вишнівський В.В. Сучасна методика викладання у вищій школі : Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2019. – 127 с.
4. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : монографія / Д. П. Антюшко, В. С. Володавчик, Л. І. Сєногонова та інші. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с.
5. Закон “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII// Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1391950419561429>
6. Наказ Міністра освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
7. Мачинська Н.І. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.І. Мачинська, С.С. Стельмах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
8. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник /О.В.Малихін, І.Г.Павлецько, О.О.Лаврентьева, Г.І.Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262с,
9. Михайличенко О.В. Суспільно-політичні та гуманітарні науки: теорія, історія та методика навчання: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст з іл., передмова М. Б. Євтух] / О.В. Михайличенко – Суми: СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2011. 347 с.
10. Роз’яснення МОН щодо деяких питань практичної реалізації положень нового Закону України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247526620
11. П’ятакова Г. П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 120 с
12. Яремчук С. С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : навч. посібник; 2-е вид., переробл. і доповн. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 296 с.

Додаткова література:

1. Андрущенко Н.О. Інтерактивні методи навчання як засіб розвитку пізнавальних інтересів студентів// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наук. праць. 2009. Вип. 21.
2. Бабкіна О. В. Розвиток політології як науки та навчальної дисципліни: досвід Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2012. Вип. 7. С. 5–9. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2012_7_3.
3. Воеводін В. М. Демократичні принципи викладання політології у вищій школі / Володимир Миколайович Воеводін // Наукові записки КДПУ. Серія: Історичні науки / ред. В. М. Філоретов [та ін.]. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – Вип. 9. – С.279-282.
4. Глебова Т.В. Методологічний аналіз сучасних моделей і технологій навчання / Т.М.Глебова // Філософія науки: традиції та інновації. 2009. № 1. С.116–123.

5. Головачук Т.І. Інноваційний підхід при проведенні лекційного заняття / Т.І. Головачук. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_2_1/NV-2011-V2_68.pdf 5
6. Гронлунд Н.Е. Оцінювання студентської успішності: практ. посібник. К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. 312 с.
7. Д'юї Дж. Досвід і освіта ; пер. з англ. Львів: Кальварія, 2003.
8. Д'юї Дж. Демократія і освіта. Львів: Літопис, 2003.
9. Закарія Фарід. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат, 2021. 264 с.
10. Ідея університету. Антологія ; відп.ред. М. Зубрицька. Львів: Літопис, 2002. 304 с.
11. Кожушко С. Стратегії колаборативного навчання у вищому навчальному закладі // Молодь і ринок. 2014. № 5. С. 65-71. Режим доступу: http://nbu.gov.ua/UJRN/Mir_2014_5_16.
12. Комар О. Конструктивістська парадигма освіти // Філософія освіти. К.: Майстер-клас, 2006. №2 (4). С.36–42.
13. Мистецтво бути викладачем: практичний. посібник / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін.; за ред. О.І. Сидоренка; пер. з англ. К.: НМЦ "Консорціум із удоск. менеджмент-освіти в Україні., 2003. 144 с.
14. Михайлів Н. А., Теслюк В. М. Методика підготовки і проведення лекції у вищому навчальному закладі // Вісник Національного університету оборони України. 2011. Вип. 3. С. 41–46. Режим доступу: http://nbu.gov.ua/UJRN/Vnaou_2011_3_10
15. Огнівчук Л. М. Оцінювання навчальних досягнень студентів вищих навчальних закладів на основі компетентнісного підходу // Освітологічний дискурс. 2014. № 3. С. 154–165. Режим доступу: http://nbu.gov.ua/UJRN/osdys_2014_3_18
16. Рудакевич О. М. Нетрадиційні форми лекційних та семінарських занять у викладанні політології: методичні рекомендації . Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 37 с.
17. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога : навч.-метод. Посібник. Х.: Вид. група «Основа», 2005.
18. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посібник. К. : Вища школа, 2004. 207 с.
19. Швед М. Самостійна робота студентів: навч.-метод. посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 205
20. Яковенко Ю.Л., Корзюк О.В. Нові ролі та функції викладача вищої школи в сучасних умовах // Теорія і методика професійної освіти. 2020. Вип. 23. Т.2. С.139–143.
21. Brammer S., Clark T. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures / S. Brammer, T. Clark // British Journal of Management. 2020. Vol. 31. P. 453–456.
22. Eka Amalia. Collaborative Learning: The Concepts and Practices in the Classroom// https://www.researchgate.net/publication/328464383_Collaborative_Learning_The_Concepts_and_Practices_in_the_Classroom
23. Gergen J. Kenneth. Social Construction and Pedagogical Practice // https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/kenneth-gergen/Social_Construction_and_Pedagogical_Practice.pdf
24. Sloam James. Teaching Democracy: The Role of Political Science Education. Journal of Politics & International Relations. 2008. Vol. 10(3). P. 509 – 524.

Інтернет-джерела:

1. Журнал «Філософія освіти» – <http://www.philosophy.ua/ua/library/periodika/filosofiya-osviti/>

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Методика викладання політології у вищій школі»

Предмет, мета, завдання курсу методики викладання політології у вищій школі. Методика викладання політології як наука про цілі, зміст, форми, методи і засоби викладання соціально-політичних дисциплін. Система та організаційно-правове забезпечення вищої освіти в Україні. Політологія як навчально-пізнавальний процес: особливості цілей і засобів викладання. Методологічні основи викладання політології у вищій школі. Освітнє та суспільне значення викладання політології у вищій школі. Політологічні знання як чинник соціалізації особи та формування громадянської компетентності. Вплив глобалізації та інформаційної революції, інформаційного перенасичення на вищу освіту, форми та методи навчання. Університети як інститути знання. Місія Університету в глобалізованому світі.

Основні поняття: освіта, викладання, знання, навчання, університет, методика, методи, організаційно-правові аспекти освіти, глобалізація, інформаційне перенасичення.

Тема 2. Методологія та методи викладання і навчання політології у вищій школі

Викладання і навчання (учіння). Структура навчання та його результати. Інтеракціонізм та конструктивізм як методологія навчання у вищій школі. Поняття методу навчання. Класифікація методів навчання: за джерелами отримання знань (словесні, наочні, практичні); за логікою засвоєння знань (історичний, логічний, аналітичний, синтетичний, метод аналогії); за характером і рівнем пізнавальної діяльності студентів (пояснювально-ілюстративний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький). Принципи застосування форм і методів навчання. Критерії вибору методів навчання. Цілі навчання – основний критерій вибору методів навчання та системоформуючий компонент викладацької стратегії. Таксономія цілей Б. Блума (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання). Інші інструменти вибору форм навчання та учіння: індивідуальний стиль викладання і навчання; досвід студентів, навчальне середовище). Конус досвіду Дейла. Піраміда навчання. Традиційні та інноваційні (активні) методи навчання. Навчання у співробітництві (кооперативне навчання) як альтернатива традиційному навчанню та технологія конструювання знань студентів у взаємодії. Основні аспекти конструювання знання у взаємодії: організація наявних знань в одну позицію; захист позиції; спроба відображення критики позиції; розгляд протилежних позицій; синтез знань (позицій), прийнятний для всіх (Д. Джонсон і Р. Джонсон). Інтелектуальна автономія індивіда (вміння конструювати власне знання на основі власного досвіду та міжособистісної комунікації в групі) і розвиток соціальної компетентності – основа кооперативного навчання. П'ять елементів кооперативного навчання (С. Ренегар): 1) позитивна взаємозалежність; 2) структурована індивідуальна відповідальність; 3) мотивуюча взаємодія віч-на-віч; 4) розвиток соціальних навичок; 5) групова активність. Основні правила реалізації стратегії навчання у співробітництві: участь кожного студента у підготовці; врахування внеску кожного; навчання в малих групах. Переваги кооперативного навчання. Принципи колаборативного навчання: навчання в колективі, взаємооцінка, навчання у малих групах. Вплив групи як основний чинник пізнавального процесу та його результатів. Основні елементи колаборативного навчання: вербалізація конфлікту позицій, альтернативна позиція; самопояснення;

інтеріоризація спільного знання. Умови колаборативного навчання: сталий характер малих груп, різноманітність малих груп; організація поза аудиторної комунікації учасників групи. Співвідношення кооперативного та колаборативного навчання.

Основні поняття: викладання і навчання (учіння), методологія викладання, методи навчання, цілі навчання, таксономія цілей, стиль викладання та навчання, досвід студентів, навчання у співробітництві (кооперативне), партнерське (колаборативне) навчання, групова робота, позитивна взаємозалежність, індивідуальна автономія.

Тема 3. Навчання як комунікація. Комунікативні технології в освітньому процесі

Комунікація в навчальному процесі та її спрямованість на реалізацію цілей навчання та учіння, формування ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Форми та особливості педагогічної комунікації. Рівні комунікації в навчальному процесі: викладач-студент, студент-студент. Ефективна комунікація як передумова інноваційних (активних) форм і методів навчання. Активні методи навчання як багатостороння партнерська комунікація усіх учасників навчального процесу та умова конструювання студентом знань і вмінь. Форми та особливості комунікації в активному навчанні. Комунікація в малих (навчальних) групах. Критерії ефективної комунікації в малих групах. Комунікація і розмір груп. Комунікація викладач-студент у традиційних моделях викладання. Комунікація студент-студент – головна риса активних форм навчання. Дискусії, дебати, рольові та ситуаційні ігри – моделі реалізації групової та індивідуальної комунікації. Дискусія як метод групової взаємодії та комунікації. Цілеспрямований та впорядкований обмін ідеями заради конструювання знання – головна риса навчальної дискусії. Правила ведення дискусії. Принципи організації дискусії. методика підготовки і проведення групової дискусії (вибір теми, формулювання питань для обговорення, розробка сценарію дискусії. Викладач як суб'єкт комунікації. Роль і функції викладача в освітній комунікації. Трансформація ролей і функцій викладача у сучасному освітньому процесі – від експерта до партнера по навчанню.

Основні поняття: комунікація, педагогічна комунікація, рівні педагогічної комунікації, комунікація в малих групах, дебати, дискусії, рольові та імітаційні ігри, ролі викладача, експерт, партнер.

Тема 4. Лекція – основна форма навчання у вищій школі.

Місце академічної лекції у початковому процесі. Історична еволюція університетської лекції. Види лекцій та їхня характеристика. Правила сприйняття інформації студентами під час лекції. Структура лекції (визначення теми, мети і укладання плану лекції; збір, відбір і вивчення літератури; складання робочих записів або підготовка тексту лекції). Підготовка до лекції. Проведення лекції. Функції лекції як методу навчання (освітня, мотиваційна, інтегративна, виховна). Види навчальних лекцій з політологічних дисциплін: вступна, установча, систематична (нормативна), оглядова, підсумкова. Технології мотивації студентів до пізнавальної активності на лекції. Особливості педагогічної комунікації на лекції. Роль лектора (викладача). Використання проблемних методів, засобів наочності і технічних засобів навчання під час проведення лекції. Проблема концентрації уваги студентів на лекціях та використання для цього активних методів. Методи активізації уваги студентів на лекційному занятті. Використання інтерактивних методів на лекційних заняттях як спосіб досягнення більшої ефективності засвоєння лекційного матеріалу. Лекція як метод активного навчання: лекція з путівником, лекція дискусія і т.п. Способи інтегрування дискусії в лекцію, способи трансформації лекції в активну форму навчання з участю студентів. Критика

лекційних форм занять в інформаційному суспільстві. Переваги і недоліки лекції як форми навчання. Особливості проведення лекцій з політологічних дисциплін.

Основні поняття: лекція, академічна лекція, структура лекції, функції лекції, мотивація пізнавальної діяльності, лекція-дискусія, критика лекційної форми занять.

Тема 5. Методика проведення семінарських занять з політології

Семінарські заняття як форма організації навчального процесу у вищій школі. Функції семінарських занять у навчальному процесі: освітня, контрольна, виховна, мотиваційна. Типи семінарських занять і розмаїття форм їх проведення. Алгоритм підготовки до семінарського заняття: визначення теми, мети і складання плану заняття; збір і вивчення матеріалу; підготовка методичних матеріалів. Методика складання плану семінарського заняття та основні вимоги до нього. Елементи структури семінару: вступ, основна частина, висновки, основні вимоги до них. Зміст і структура методичної розробки до семінарського заняття. Структура і проведення семінарського заняття. Активізація пізнавальної діяльності студентів на семінарському занятті з політології, використання кооперативних методів та інтерактивних технологій. Педагогічна комунікація та ролі викладача на семінарському занятті. Особливості семінару як форми навчання, його переваги і недоліки.

Основні поняття: семінарське заняття, функції семінарського заняття, алгоритм (етапи) проведення семінарського заняття, активізація пізнавальної діяльності.

Тема 6. Самостійна робота у процесі викладання політологічних дисциплін. Форми і методи контролю знань студентів.

Значення і функції самостійної та індивідуальної роботи студентів у процесі викладання політологічних дисциплін. Особливості організації самостійної та індивідуальної роботи студентів-політологів у вищій школі. Співвідношення аудиторної і самостійної роботи у вищій школі, підвищення ролі самостійної роботи студентів в навчальному процесі. Види самостійної роботи студентів. Формування у студентів навичок самостійної роботи. Планування та організація самостійної роботи студентів. Самостійна робота в структурі робочого часу студента. Контроль за самостійною роботою студентів. Роль консультацій в організації і контролі самостійної роботи студентів. Види консультацій і методика їх проведення.

Система контролю знань студентів у вищих навчальних закладах. Поточний і підсумковий контроль, його функції. Організація поточного контролю у вищих навчальних закладах. Модульний контроль. Залік, іспит як форми підсумкового контролю та методика їхнього проведення. Види контрольних завдань: експрес-контроль, опитування, контрольна робота. Оцінювання успішності та навчання студентів. Типи і форми оцінювання: 1) кваліфікаційне, формаційне, діагностичне, підсумкове; 2) вхідне, поточне, проміжне, підсумкове та ін. Застосування тестових методик для оцінювання політологічних знань, їхні переваги та обмеження. Вимоги до складання тестових завдань. Оцінювання як зворотний зв'язок та чинник вдосконалення викладання навчальної дисципліни.

Основні поняття: самостійна робота, індивідуальна робота, консультації, поточний і підсумковий контроль знань студентів, модульний контроль, залік, іспит, тести, зворотній зв'язок.

Тема 7. Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування

Принципи застосування інтерактивних форм навчання в освітньому процесі. Навчання у співробітництві (кооперативне) як основа застосування інтерактивних технологій у вищій школі. Навчання в малих групах – основний принцип інтерактивного навчання. Підходи та критерії формування малих груп у процесі навчання. Ролі студентів в малих групах. Технології інтерактивного навчання (мозковий штурм, дебати, дискусії, ігрові методики, case-метод та ін.). Дискусії та дебати як інтерактивні методи навчання. Принципи організації дискусії, методика підготовки і проведення групової дискусії (вибір теми, формулювання питань для обговорення, розробка сценарію дискусії). Основні методи дискусійного навчання: дискусія-симпозіум, круглий стіл, займи позицію», панельна дискусія, засідання експертної групи та ін. Дебати та принципи і процедури їх проведення. Фіксованість ролей учасників дебатів. Види навчальних дебатів. Парламентські дебати. Навчальні ігри як інтерактивні технології викладання політичної науки. Мотиваційна роль гри в процесі навчання та учіння. Класифікація ігрових методів активного навчання: ділові ігри, рольові ігри, організаційно-діяльнісні. Вимоги до застосування ігрових методик в навчальному процесі. Труднощі використанні ігор в навчанні. Ролі викладача у навчальній грі (інструктор, суддя, тренер). Технологія і методичне забезпечення проведення ділових ігор. Атрибути ділової гри. Етапи реалізації ділових ігор: етап підготовки, етап проведення, етап аналізу. Модифікації ділових ігор: імітаційні, рольові, стимуляційні ігри, операційні ігри. Кейс-метод (case study) – метод колективного аналізу конкретних ситуацій. Джерела та етапи створення кейсу. Умови опису ситуації для кейсу. Цілі використання кейс-методу: набуття навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем; формування навичок оцінювання ситуації, вибір та організацію пошуку основної інформації; вироблення вмінь формулювати питання і запити; вироблення умінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії; формуванні вмінь самостійно приймати рішення в умовах невизначеності; формуванні навичок та прийомів всебічного аналізу ситуацій, прогнозування способів розвитку ситуацій; формуванні вмінь та навичок конструктивної критики. Метод проектів як спільна діяльність викладача та студентів, спрямована на пошук вирішення значимої навчальної або дослідницької проблеми. Етапи реалізації методу проектів навчальному процесі: визначення проблеми та проблемної ситуації; обговорення проблеми; пошук способів вирішення проблеми (висунення учасниками проекту гіпотез); організація малих груп співробітництва, розподіл групових ролей, обговорення в групах стратегії дослідження, джерел інформації, способів оформлення результатів; самостійна дослідницька та пошукова діяльність студентів відповідно до визначених у малих групах завдань; проміжні обговорення та дискусії, оформлення результатів; презентація результатів (захист проекту); прогнозування нових проблем, як наслідку отриманих результатів; самооцінка, зовнішня оцінка.

Особливості застосування інтерактивного технологій навчання у викладанні політології. Переваги і обмеження інтерактивних методів навчання. Моделі поєднання традиційних та інноваційних технологій у вищій освіті.

Основні поняття: інтерактивні технології, навчання, комунікація, малі групи, дискусії, дебати, навчальні ігри, кейс-метод, метод проектів.

Тема 8. Організація дистанційного навчання у вищій школі. Особливості викладання політології

Роль нових технологій передачі інформації у трансформації процесів навчання. Характерні риси дистанційного навчання. Сучасні технології дистанційного навчання: кореспондентська, мережева та змішана. Основні платформи дистанційного навчання: Moodle, Google Classroom, Skype, Zoom, Microsoft Team та ін.. Особливості проведення лекцій та семінарських занять online, організації самостійної роботи та оцінювання.

Переваги та недоліки дистанційного навчання. Проблеми поєднання та адаптації очного та дистанційного форматів навчання.

Основні поняття: інформаційні технології, дистанційне навчання, платформи дистанційного навчання, Moodle, Google Classroom, Skype, Zoom, Microsoft Team.

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль 1

Перша частина

Тема 1. Предмет методики викладання політології у вищій школі (2 год)

1. Предмет, мета і завдання курсу методики викладання політології у вищій школі.
2. Організаційно-правове забезпечення вищої освіти в Україні.
3. Політологія як навчально-пізнавальний процес: особливості цілей і засобів викладання.
4. Суспільне значення викладання політології у вищій школі. Політологічні знання як чинник соціалізації особи та формування її громадянської компетентності.
5. Вплив глобалізації та інформаційної революції на вищу освіту.
6. Університети як інститути знання. Місія Університету в глобалізованому світі.

Основні поняття: освіта, викладання, знання, навчання, університет, методика, методи, організаційно-правові аспекти освіти, глобалізація, інформаційне перенасичення.

Література:

1. Бабкіна О. В. Розвиток політології як науки та навчальної дисципліни: досвід Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / О. В. Бабкіна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2012. Вип. 7. С. 5–9. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2012_7_3.
2. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. К. 1997.
3. Гніденко М.П., Вишнівський В.В. Сучасна методика викладання у вищій школі : Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2019.
4. Дебич М. А. Інтернаціоналізація вищої освіти в глобалізованому світі: тенденції та виклики / М. А. Дебич // Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка. 2016. Вип. 6. С. 31-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogph_2016_6_6.
5. Закон “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1391950419561429>
6. Ідея Університету / Упорядники М. Зубрицька, Н. Бабалік, З. Рибчинська. - Львів: Літопис, 2002.
7. Карзун, І. Г. Сучасні тренди розвитку вищої освіти у глобалізованому світовому освітньому просторі / І. Г. Карзун, А. С. Музиченко // Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький : ЦНТУ, 2020. Вип. 5 (38). С. 39-47.
8. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-052-politologiya-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>
9. Роз’яснення МОН щодо деяких питань практичної реалізації положень нового Закону України «Про вищу освіту». Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247526620

10. Sloan James. Teaching Democracy: The Role of Political Science Education. Journal of Politics & International Relations. 2008. Vol. 10(3). P

**Тема 2. Методологія та методи викладання і навчання політології
у вищій школі (2 год.)**

1. Структура процесу навчання та його результати.
2. Інтеракціонізм та конструктивізм як методологія навчання у вищій школі.
3. Поняття методу навчання. Традиційні та інноваційні (активні) методи навчання.
4. Кооперативне та колаборативне навчання.
5. Критерії вибору методів навчання. Цілі навчання – основний критерій вибору методів навчання та основа викладацької стратегії..

Основні поняття: викладання і навчання (учіння), методологія викладання, методи навчання, цілі навчання, таксономія цілей, стиль викладання та навчання, досвід студентів, навчання у співробітництві (кооперативне), партнерське (колаборативне) навчання, групова робота, позитивна взаємозалежність, індивідуальна автономія.

Література:

1. Глебова Т.В. Методологічний аналіз сучасних моделей і технологій навчання / Т.М.Глебова // Філософія науки: традиції та інновації. 2009. № 1. С.116–123.
2. Горохівський Петро Іванович. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. / П.І. Горохівський. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. Режим доступу:
https://chtyvo.org.ua/authors/Horokhivskiy_Petro/Metodyka_vykladannia_istorychnykh_dystryplin_u_vyschii_shkoli_Kurs_lektsii/
3. Дидактичні системи у вищій освіті : навч.-метод. посіб. / авт.-упоряд. І.В. Стражнікова. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016.
4. Кожушко С. Стратегії колаборативного навчання у вищому навчальному закладі // Молодь і ринок. 2014. № 5. С. 65-71. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_5_16.
5. Комар О. Конструктивістська парадигма освіти// Філософія освіти. 2006. 2(4)// Режим доступу: <http://www.philosophy.ua/lib/4komar-fo-2-4-2006.pdf>
6. Лук'янов Д.В., Гогунський В.Д., Колесніков О.Є. Від концепції “Конуса в освіті” Едгара Дейла до моделі “Воронки знань” і гнучких методологій управління проектами в освіті // Інформаційні в освіті, науці та виробництві 2013. №2(5).
7. Пометун О. Таксономія Б. Блума // https://kegt-rshu.in.ua/images/dustan/2020/ja_03.pdf
8. Черних О. Б. Застосування таксономії Блума при формуванні у слухачів навиків мислення високого рівня // Військова освіта. 2013. № 2. С. 189-195. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vios_2013_2_23.
9. Eka Amalia. Collaborative Learning: The Concepts and Practices in the Classroom// <https://www.researchgate.net/>
10. Gergen J. Kenneth. Social Construction and Pedagogical Practice // https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/kenneth-gergen/Social_Construction_and_Pedagogical_Practice.pdf

Тема 3. Навчання як комунікація. Комунікативні технології в освітньому процесі (2 год.)

1. Навчальний процес як комунікація: особливості та спрямованість та форми..
2. Рівні комунікації в навчальному процесі.
3. Викладач як суб'єкт комунікації.
4. Роль і функції викладача в освітній комунікації.

Основні поняття: комунікація, педагогічна комунікація, рівні педагогічної комунікації, комунікація в малих групах, дебати, дискусії, рольові та імітаційні ігри, ролі викладача, експерт, партнер.

Література:

1. Андрущенко Н.О. Інтерактивні методи навчання як засіб розвитку пізнавальних інтересів студентів// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наук. праць. 2009. Вип. 21.
2. Лебідь Н. Компетенції викладача вищої школи в умовах партнерської взаємодії зі студентами / Н. Лебідь, Ю. Бреус. // Університети і лідерство. - 2017. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/univlead_2017_1_9.
3. Педагогічне співробітництво як запорука розвитку вищої школи: матеріали круглого столу за участю порадників академічних груп та викладачів факультету управління фінансами та бізнесу. – 29 квітня 2020 р. – Львів: ФУФБ, 2020. – 105 с.
4. П'ятакова Г. П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г. П. П'ятакова. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 120 с
5. Стрига Е.В. Ролі викладача вищого навчального закладу. Наука і освіта. 2013. № 5. С. 48–50. – режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2013_5_15.
6. Хлістунова Н. В. Формування системи комунікацій у навчально-виховному процесі внз / Н. В. Хлістунова. // Ефективна економіка. - 2016. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_1_27
7. Яковенко Ю.Л., Корзюк О.В. Нові ролі та функції викладача вищої школи в сучасних умовах // Теорія і методика професійної освіти. – 2020. – Вип. 23. – Т.2. – С.139–143. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/23/part_2/30.pdf

Тема 4. Лекція – основна форма навчання у вищій школі (2 год.)

1. Місце і функції академічної лекції в начальному процесі.
2. Види лекцій та їхня характеристика.
3. Підготовка до лекції. Структура лекції.
4. Проведення лекції.
5. Заохочення студентів до активності на лекції. Особливості педагогічної комунікації на лекції.
6. Особливості проведення лекцій з політологічних дисциплін.

Основні поняття: лекція, академічна лекція, структура лекції, функції лекції, мотивація пізнавальної діяльності, лекція-дискусія, критика лекційної форми занять.

Література:

1. Головачук Т.І. Інноваційний підхід при проведенні лекційного заняття / Т.І. Головачук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchetei/2011_2_1/NV-2011-V2_68.pdf 5
2. Горлатова О. М. Започаткування вищої освіти в епоху Середньовіччя / О. М. Горлатова // Діалог культур у Європейському освітньому просторі : матеріали IV Міжнародної конференції для іноземних студентів (14 травня 2019 р., Київ) / упор. С. Є. Дворянчикова. Київ: КНУТД, 2019. С. 162-166. Режим доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/12996/1/Dialog2019_P162-166.pdf
3. Єрмаков С. В. Методи та прийоми організації ефективного засвоєння навчального матеріалу в процесі викладання лекцій / С. В. Єрмаков, Р. В. Семенишена // Молодий вчений. 2016. № 11. С. 432-435. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_11_103.
4. Інтерактивна лекція, або Як перетворити виклад матеріалу на досвід навчання// режим доступу: <http://ceit-blog.ucu.edu.ua/vykladannya/interaktyvna-lektsiya-abo-yak-peretvoryty-vyklad-materialu-na-dosvid-navchannya/>
5. Мистецтво бути викладачем : практичний. посібник / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін.; за ред. О.І. Сидоренка; пер. з англ. К. : НМЦ "Конзорціум із удоск. менеджмент-освіти в Україні., 2003. - 144 с.
6. Михайличенко О.В. Суспільно-політичні та гуманітарні науки: теорія, історія та методика навчання: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст з іл., передмова М. Б. Євтух]. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2011. С. 251-268.
7. Михайлів Н. А., Теслиук В. М. Методика підготовки і проведення лекції у вищому навчальному закладі // Вісник Національного університету оборони України. 2011. Вип. 3. С. 41–46. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2011_3_10
8. П'янова О. В. «Активні» лекції: сутність, види, особливості, перспективи використання в Українській вищій школі / О. В. П'янова // Імплементация сучасних технологій навчання у навчальний процес : матеріали Міжнародної наукової конференції, 17-18 березня 2015 р. К. : НУХТ, 2015. С. 449-453 // <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19772/1/57.pdf>
9. Рудакевич О. М. Методичні рекомендації щодо використання нетрадиційних форм лекційних та семінарських занять у викладанні політології. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 37 с // library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/Фак.%20довуз.%20після.%20маг.%20підг/філософії%20та%20політології/Рудакевич%20О.М/book/Нетрадиційні%20форми%20лекційних.pdf

**Тема 5. Методика проведення семінарських занять з політології
(2 год.)**

1. Семінарські заняття як форма організації навчального процесу у вищій школі. Функції семінарських занять у навчальному процесі.
2. Типи семінарських занять.
3. Алгоритм підготовки до семінарського заняття.
4. Структура та проведення семінарського заняття.
5. Активізація навчальної діяльності студентів на семінарському занятті з політології.

Основні поняття: семінарське заняття, функції семінарського заняття, алгоритм (етапи) проведення семінарського заняття, активізація пізнавальної діяльності.

Література:

1. Гушинець Н.О. Інноваційні методи і форми проведення семінарських занять // <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/gushinez.php>
2. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.І. Мачинська, С.С. Стельмах. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012.
3. Мистецтво бути викладачем : практичний. посібник / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін.; за ред. О.І. Сидоренка; пер. з англ. – К. : НМЦ "Консорціум із удоск. менеджмент-освіти в Україні., 2003. - 144 с.
4. Михайличенко О.В. Суспільно-політичні та гуманітарні науки: теорія, історія та методика навчання: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст з іл., передмова М. Б. Євтух] / О.В. Михайличенко – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2011.
5. Рудакевич О. М. Нетрадиційні форми лекційних та семінарських занять у викладанні політології: методичні рекомендації. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 37 с.
6. Теслюк В. М. Методика підготовки і проведення семінарських занять у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / В. М. Теслюк, А. О. Стульнікова // Вісник Національного університету оборони України. - 2011. - Вип. 3. - С. 61-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2011_3_14

**Тема 6. Самостійна робота у процесі викладання політологічних дисциплін.
Форми і методи контролю знань студентів (2 год.)**

1. Організація та контроль самостійної роботи студентів-політологів у вищій школі.
2. Види самостійної роботи студентів.
3. Система контролю знань студентів у вищих навчальних закладах. Оцінювання успішності та навчання студентів.
4. Типи і форми оцінювання.
5. Оцінювання як зворотний зв'язок.

Основні поняття: самостійна робота, індивідуальна робота, консультації, поточний і підсумковий контроль знань студентів, модульний контроль, залік, іспит, тести, зворотній зв'язок.

Література:

1. Будко А. В. Особливості здійснення контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою альтернативних методів оцінювання : метод портфоліо / А.В. Будко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2014. С. 28—40// <http://dist.knute.edu.ua/files/Portfolio/1709-3452-1-SM.pdf>
2. Головка Н. Самостійна робота як складова навчального процесу у вищій школі / Н. Головка // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка. 2015. Вип. 2. С. 19–22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutshp_2015_2_6
3. Гронлунд Н.Е. Оцінювання студентської успішності : практ. посібник. К. : Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005.. 312 с.

4. Літвінчук С.Б. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11.pdf>
5. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – Тема 5.
6. Мистецтво бути викладачем : практичний. посібник / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін.; за ред. О.І. Сидоренка; пер. З англ. К. : НМЦ "Конзорціум із удоск. менеджмент-освіти в Україні., 2003. 144 с.
7. Огнівчук Л. М. Оцінювання навчальних досягнень студентів вищих навчальних закладів на основі компетентнісного підходу / Л. М. Огнівчук // Освітологічний дискурс. 2014 № 3. С. 154-165. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2014_3_18
8. Тестування у системі контролю й оцінювання успішності студентів // <http://dl.lnu.edu.ua/metod/metod.htm>
9. Швед М. Самостійна робота студентів: навч.-метод. посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 205 с. // https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/1690/Shved_%20Samostiina%20robota%20studentiv.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Тема 7. Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування (2 год.)

1. Традиційна та інноваційна парадигми в сучасній освіті. Розвиток інтерактивних технологій навчання в контексті інноваційної парадигми.
2. Принципи застосування інтерактивних форм навчання. Соціальний конструктивізм як методологія інтерактивних технологій навчання.
3. Навчанням у співробітництві як основа інтерактивних технологій навчання у вищій школі.
4. Навчання в малих групах як елемент інтерактивного навчання. Підходи та критерії формування малих груп у процесі навчання. Ролі студентів в малих групах.
5. Методи інтерактивного навчання (мозковий штурм, дебати, дискусії, ігрові методики, case-метод та ін.) та особливості їхнього застосування в процесі викладання політології.

Основні поняття: інтерактивні технології, навчання, комунікація, малі групи, дискусії, дебати, навчальні ігри, кейс-метод, метод проєктів.

Література:

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с.
2. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : монографія / Д. П. Антюшко, В. С. Володавчик, Л. І. Сєногонова та інші. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с.
3. Кисла О. Особливості проведення інтерактивних рольових ігор у вищому навчальному закладі / О. Кисла // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія : збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 24. – С.126–130.

4. Кожушко С. Стратегії колаборативного навчання у вищому навчальному закладі / С. Кожушко // Молодь і ринок. 2014. № 5. С. 65-71. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_5_16.
5. Мистецтво бути викладачем : практичний. посібник / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флемм та ін.; за ред. О.І. Сидоренка; пер. з англ. К. : НМЦ "Концорціум із удоск. менеджмент-освіти в Україні., 2003. - 144 с.
6. П'ятакова Г. П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г. П. П'ятакова. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 120 с
7. Рудакевич О. М. Нетрадиційні форми лекційних та семінарських занять у викладанні політології: методичні рекомендації . – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 37 с.
8. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога : навч.-метод. Посібник. Х.: Вид. група «Основа», 2005.
9. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посібник. К. : Вища школа, 2004. 207 с.
10. Яковлев М.В. Застосування кейс-стаді як методу політичних досліджень: спроба типологізації// Наукові записки НаУКМА. – 2011. – Т. 121: Політичні науки, – С.13-16.
11. Gergen J. Kenneth. Social Construction and Pedagogical Practice // https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/kenneth-gergen/Social_Construction_and_Pedagogical_Practice.pdf
12. Lantis S. Jeffrey. Active Learning in Political Science for a Post-Pandemic World: From Triage to Transformation. Palgrave Macmillan. 2022. 164 p

Тема 8. Організація дистанційного навчання у вищій школі. Особливості викладання політології (2год.)

1. Передумови становлення та поширення дистанційних форм викладання навчання.
2. Характерні риси дистанційного навчання.
3. Сучасні технології дистанційного навчання: кореспондентська, мережева та змішана.
4. Основні платформи дистанційного навчання та їхні можливості.
5. Особливості проведення лекцій та семінарських занять online, організації самостійної роботи та оцінювання.
6. Переваги та недоліки дистанційного навчання.
7. Проблеми поєднання та адаптації очного та дистанційного форматів навчання.

Основні поняття: інформаційні технології, дистанційне навчання, платформи дистанційного навчання, Moodle, Google Classroom, Skype, Zoom, Microsoft Team.

Література:

1. Болюбаш Н.М. Фактори та умови формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інформаційного середовища Moodle : [Електронний ресурс] / Н.М. Болюбаш // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 3 (17). – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em17/emg.html>.
2. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів / К. Л. Бугайчук // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2016. - Т. 54, вип. 4. - С. 1-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_54_4_3.

3. Вишнівський В.В., Гніденко М.П., Гайдур Г.І., Ільїн О.О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. – Навчальний посібник. – Київ: ДУТ, 2014. – 140 с.
4. Закарія Фарід. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат, 2021
5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – Київ :
6. КПІ, 2018. 172 с
7. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання: монографія / О.О. Андреев та ін. – Харків : ХНАДУ, 2013. – 212 с
8. Проблеми впровадження дистанційної освіти в Україні.– Режим доступу :<http://edu.minfin.gov.ua>
9. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. Аналітична записка. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/svitoviy-dosvid-rozvitku-distanciyних-form-osviti-u>
10. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання: Навч. посібник. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006
11. Brammer S., Clark T. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures / S. Brammer, T. Clark // *British Journal of Management*. – 2020. – Vol. 31. – P. 453 – 456.
12. Dillenbourg Pierre, Schneider Daniel. Collaborative learning and the Internet// http://tecfa.unige.ch/tecfa/research/CMC/colla/iccai95_1.html

7.Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет методики викладання політології у вищій школі (тенденції у функціонування і розвитку Університетів у глобалізованому світі; основні напрями реформування вищої освіти в Україні та їхній вплив на викладання політології).	7
2	Тема 2. Методологія та методи викладання і навчання політології у вищій школі (визначити на основі таксономії Блума, цілі навчання на прикладі обраної теми; порівняння принципів кооперативного та колаборативного навчання).	7
3	Тема 3. Навчання як комунікація. Комунікативні технології в освітньому процесі (освітня комунікація в малих групах: чинники ефективності; дискусія в навчальному процесі).	7
4	Тема 4. Лекція – основна форма навчання у вищій школі (критика лекційної форми організації навчального процесу в умовах інформаційного суспільства; підготовка плану і вступ до лекції на обрану студентом тематику).	7
5	Тема 5. Методика проведення семінарських занять з політології ролі викладача на семінарському занятті; складання плану заняття за обраною тематикою).	7
6	Тема 6. Самостійна робота у процесі викладання політологічних дисциплін. Форми і методи контролю знань студентів (Тестові завдання та вимоги до їхнього складання; складання зразків тестів).	7
7	Тема 7. Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування (формування пізнавальних мотивацій у студентів у процесі застосування інтерактивних технологій; підготовка плану лекції з використання інтерактивних технологій).	8
8	Тема 8. Організація дистанційного навчання у вищій школі (обмеження, особливості та труднощі оцінювання знань студентів в дистанційному форматі навчання).	8
Разом		58

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групова робота і проекти, спільні розробки, створення навчальних спільнот), інтерактивність та дискусії на лекціях, імітаційні ігри, проектно-орієнтоване навчання. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, ігровий, інтерактивний, проблемний, активізації навчання.

На лекційних заняттях використовуються головно: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються емпірично-дослідницькі методи.

Методи контролю

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Методика викладання політології у вищій школі» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль

Поточний контроль – оцінювання знань студента під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх оцінок за відповіді та контрольний замір знань. Одержаний результат множимо на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, то результат поточного контролю – 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

1. Виступ з основного питання.
2. Усна наукова доповідь.
3. Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
4. Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
5. Аналіз джерельної і монографічної літератури.
6. Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
7. Есе (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за контрольний замір знань є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

Контрольний замір знань

Контрольний замір знань проводиться відповідно до графіка навчального процесу.

Оцінка виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу. Використовується п'ятибальна шкала оцінювання.

Контрольні заходи з дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи проводяться у вигляді письмової контрольної роботи. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми контролю: письмові завдання, усні колоквиуми та ін.

До контрольного заходу студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити самостійні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» передбачена форма звітності – залік. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На заліку – максимально 50 балів. Для допуску до заліку студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 26 балів.

Залік може бути виставлений за результатами поточного контролю або співбесіди.

Залік проводиться в усній формі.

Поточний контроль та самостійна робота								Сума	Залік
Змістовий модуль 1								50	50
1	2	3	4	5	6	7	8		

1, 2 ... 8 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку)

1. Предмет і завдання дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі»
2. Нормативні аспекти забезпечення навчального процесу у вищих навчальних закладах України.
3. Освіта та навчання в інформаційну епоху.
4. Вплив глобалізації на систему освіти.
5. Університет як інститут знання в глобалізованому світі.
6. Методологічні засади викладання політології у вищій школі.
7. Структура навчання та його результати.
8. Інтеракціонізм та конструктивізм як методологія навчання у вищій школі.
9. Поняття методу навчання. Традиційні та інноваційні (активні) методи навчання.
10. Чинники та критерії вибору методів навчання. Таксономія цілей Б. Блума.
11. Піраміда навчання Дейла, її значення в процесі викладання.
12. Основні стратегії навчання. Особливості кооперативного навчання.
13. Інтерактивні методика як основа кооперативного навчання.
14. Елементи кооперативного навчання (Д. та Р.Джонсон, К.Сміт, С.Ренегар)
15. Викладач як суб'єкт освітньої комунікації. Роль і функції викладача в освітній комунікації.
16. Трансформація ролей і функцій викладача у сучасному освітньому процесі.
17. Ролі викладача в організації кооперативного навчання.
18. Кооперативне та колаборативне навчання: спільне та відмінне.
19. Формування мотивацій студентів у кооперативному навчанні.
20. Особливості та рівні комунікації в навчальному процесі.
21. Місце академічної лекції в навчальному процесі. Функції лекції як методу навчання
22. Структура лекції.
23. Підготовка та проведення лекції.
24. Використання інтерактивних методів та способів активізації пізнавальної діяльності студентів під час лекції.
25. Функції семінарських занять у навчальному процесі. Типи семінарських занять.
26. Алгоритм підготовки та проведення семінарського заняття.
27. Технології активізації навчальної діяльності студентів на семінарському занятті з політології.
28. Особливості організації самостійної та індивідуальної роботи студентів-політологів у вищій школі.
29. Види самостійної роботи студентів.
30. Оцінювання успішності та навчання студентів. Типи і форми оцінювання.
31. Використання тестів в оцінюванні знань студентів. Вимоги до складання тестових завдань.
32. Функції оцінювання у вищій школі. Оцінювання як зворотній зв'язок.
33. Підходи до формування малих груп у процесі навчання. Особливості групової навчальної діяльності.
34. Навчання в малих групах – основний принцип інтерактивного навчання.
35. Методи групового навчання: мозкова атака. Переваги та обмеження.
36. Дискусія як метод інтерактивного навчання.
37. Дебати як один з інтерактивних методів навчання. Елементи та стилі дебатів
38. Типи навчальних дискусій.
39. Гра як інтерактивний метод навчання: особливості застосування та різновиди
40. Технології ситуативного моделювання: симуляційні та імітаційні ігри.
41. Особливості використання ділових (рольових) ігор у викладанні політології
42. Використання методу case study та його особливості.

43. Технології вивчення дискусійних питань.
44. Методика проведення дискусій.
45. Особливості оцінювання та зворотного зв'язку в процесі застосування інтерактивних методів навчання.
46. Перешкоди у використанні інтерактивних методів навчання.
47. Проблема поєднання двох парадигм навчання (традиційної та інноваційної).
48. Метод проектів. Особливості оцінювання.
49. Особливості оцінювання дискусій та дебатів.
50. Дистанційне навчання: ознаки, технології.
51. Основні платформи дистанційного навчання.